

Leon Meijer

Wethouder Gemeente Ede

Tafelvoorzitter Preventieakkoord

DE GEZONDE BURGER

Stel je voor dat van de bijna 120.000 inwoners van Ede, er 60.000 ziek zijn en aan mij als wethouder de vraag wordt gesteld wat ik daaraan doe. Als ik dan antwoord dat dat geen verantwoordelijkheid van het stadsbestuur is, zou ik – terecht – forse kritiek krijgen.

Toch is dat het antwoord van veel burgemeesters en wethouders in Nederland. De gemeente is verantwoordelijk voor economische ontwikkeling, woningbouw, goede onderwijsvoorzieningen, cultuur, sport, jeugdzorg en huishoudelijke hulp. We zijn er onvoldoende van doordrongen dat de basis van al die beleidsterreinen gezonde inwoners zijn. Ik ken geen stad met een florerende economische ontwikkeling waar de helft van de bevolking ziek is. Nou is dat in Ede gelukkig ook niet het geval, maar de vraag is bij welk percentage ik in actie moet komen. Mijn antwoord is dat dat niet uitmaakt. Mijn taak is om gezondheid te bevorderen, ziekte te voorkomen en daarmee de basis te leggen voor het welslagen van al die andere zaken waar een gemeente verantwoordelijk voor is.

Stille epidemie

Na roken zijn de belangrijkste risico's die kunnen leiden tot de dood: hoog cholesterol, hoge bloeddruk, overgewicht, te weinig groente en fruit, fysieke inactiviteit en alcoholconsumptie¹. De gemene deler van deze thema's?

Door structureel en in gezamenlijkheid in te zetten op preventie kunnen we een flinke slag slaan om deze risico's op zijn minst een stuk lager op de lijst te zetten. Ook in mijn gemeente en onze regio kampt bijna de helft van de inwoners met overgewicht en dit aantal stijgt. Er is een stille epidemie gaande.

De opbrengsten van gezondheid

Inzetten op preventie levert niet alleen gezondheidswinst op, er is ook een financieel effect. Naast de primaire gevolgen van bijvoorbeeld overgewicht of overmatig alcoholgebruik zijn er de maatschappelijke kosten. Zo is overmatig alcoholgebruik niet alleen schadelijk voor de gezondheid, maar vaak ook de oorzaak van (huiselijk) geweld en minder productiviteit op het werk. De kosten van overgewicht beperken zich niet alleen tot de gezondheidszorg, maar bestaan vooral uit secundaire kosten door arbeidsongeschiktheid en ziekteverzuim. Om nog maar niet te spreken van de consequenties op het gebied van welzijn en bewustzijn. De gezamenlijke kosten voor de gevolgen van overgewicht tellen op tot meer dan 3 miljard euro per jaar in Nederland. Het huishoudboekje van bijvoorbeeld

overheden, zorgverzekeraars en werkgevers zou er dan ook heel anders uitzien als we door effectieve inzet mensen kunnen helpen om gezondere keuzes te maken.

Om het met de woorden van de Nederlandse Zorgautoriteit te zeggen:

“Om de zorg betaalbaar, toegankelijk en goed te houden, willen we dat in 2025 elke zorg-euro een investering is in de kwaliteit van leven. Kwaliteit van leven wordt niet alleen bevorderd door de behandeling en genezing van ziekten, maar ook door de afwezigheid van ziekten en leven in goede gezondheid. Daarbij hebben leefstijl en de leefomgeving invloed op de gezondheid”²

Gezond kiezen in de praktijk

Nu naar de praktijk. Want als het allemaal zo makkelijk was hadden we dit allang “geschäft” met elkaar. We hebben te maken met een voedingsindustrie en -marketing die ons perfect weet aan te spreken op onze impulsieve behoeften om ongezond te snacken of meer te eten dan goed voor ons is. Met consumenten die op hun beurt juist de vraag naar die producten in stand houden. Met mensen die in een dermate stressvolle thuissituatie zitten dat het maken van gezonde keuzes ver onderaan hun prioriteitenlijstje staat. Met (sport)sponsoring waardoor ongezond gedrag onlosmakelijk gekoppeld is aan plezier maken. Als Max Verstappen zoveel energydrink zou drinken als de reclame op zijn formule 1 wagen, zou hij er niet meer in passen. We hebben te maken met jonge kinderen die door omstandigheden al vóór hun geboorte met 1-0 achterstaan. Helaas is er geen eenduidig antwoord voor iedereen.

Samenwerking

Als wethouder maak ik me dan ook sterk voor samenwerking en concrete inzet rondom preventie, zowel lokaal als regionaal. Een eerste stap is de coalitie Preventie in de FoodValley, de eerste regionale preventiecoalitie in navolging van het Nationaal Preventieakkoord. De coalitie is breed ingestoken; onze regiogemeenten, maar ook de zorgpartners (Ziekenhuis Gelderse Vallei, Huisartsen

¹ NHS, atlas of Risk

² NZA, preventie is ook onze zorg, 2018

Gelderse Vallei, Menzis en Alliantie Voeding), de Rabobank, Wageningen UR en de Christelijke Hogeschool Ede zijn aangesloten. Zo zijn we in staat om vanuit een breed perspectief samen te werken aan een opgave die alle kanten van de samenleving beslaat.

Maatwerk en systemen

Waar we met elkaar voor kunnen en moeten zorgen is het leveren van maatwerk. Het bereiken van onze jongeren in het agrarisch buitengebied vraagt een andere aanpak dan het bereiken van de meer multiculturele samenleving in de stad. Kennisinstellingen kunnen ons helpen die juiste vertaalslag te maken. Als gemeenten en regio's moeten we veel samenhangender naar problematiek kijken. Gaan we in een gezin met schuldenproblematiek en een zieke ouder beginnen met leefstijladvies? Of zijn we in staat over domeinen heen te kijken en daar te beginnen waar hulp het hardst nodig is; in dit geval het op orde brengen van de financiën.

Het is ook hard nodig dat we de systemen aanpassen aan deze manier van werken en denken. Het systeem van

curatieve gezondheid moet ruim baan maken voor een systeem gericht op preventieve en positieve gezondheid. En tenslotte hebben we ook de landelijke overheid nodig. Het bereiken van een rookvrije generatie kan alleen slagen als we naast informeren en stimuleren ook regelgeving invoeren.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

De portefeuille publieke gezondheid is op de meeste raadhuisen een ondergeschoven kindje. Terwijl, als je het goed beschouwt, het de basis is voor alle andere acties vanuit datzelfde raadhuis. We kunnen vanuit daar enorm veel bijdragen aan de gezondheid van onze inwoners. Maar dat gaat niet alleen, het vraagt om partners vanuit uiteenlopende disciplines. Iedereen is het erover eens dat onze gezondheid het allerbelangrijkste is. Als die goed is, kun je de andere uitdagingen van het leven beter aan. Hoog tijd dat we ons in de politiek daarna gaan gedragen. Niet om te repareren als het mis is, maar vooral om er voor te zorgen dat het niet mis gaat. "Op onze gezondheid!"

"Iedereen is het erover eens dat onze gezondheid het allerbelangrijkste is. Als die goed is, kun je de andere uitdagingen van het leven beter aan."

